

ZAMFIRESCU RACOTI VASILE & PARTNERS
ATTORNEYS AT LAW

Moneda rămâne monedă în raporturile de credit?

Conferința de drept bancar / Facultatea de Drept din Timișoara / Colocviile juridice ale Băncii Naționale a Românie, ediția a XXV-a

Stan Tîrnoveanu - Senior Partner

Laura Retegan - Managing Associate

22 octombrie 2021

Moneda rămâne monedă în raporturile de credit?

1. Evaluarea principiului nominalismului în contractele de credit încheiate în monedă străină

Moneda rămâne monedă în raporturile de credit?

- **Curtea Constituțională, Decizia nr. 62/2017 referitoare la admiterea obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori (M. Of. nr. 161/03 martie 2017), parag. 37, 38;**
- **Curtea Constituțională, Decizia Curții Constituționale nr. 644 din 17 octombrie 2019 referitoare la respingerea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 1.578 alin. 2 din Codul civil din 1864 (M. Of. nr. 66/30 ianuarie 2020), parag. 16-21;**
- **Decizia nr. 3/2021, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru Soluționare Recursului în Interesul Legii (M. Of. nr. 425/22 aprilie 2021);**
- **Concluziile Avocatului General, Nils Wahl prezentate la 27 aprilie 2017, Cauza C-186/16, Ruxandra Paula Andriciuc și alții, împotriva Băncii Românești S.A., parag. 45;**
- **O.U.G. nr. 52/2016 privind contractele de credit oferite consumatorilor pentru bunuri imobile, precum și pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori (M. Of. 727 din 20 septembrie 2016), Capitolul VI „Împrumuturi în valută” și art. 135;**

Moneda rămâne monedă în raporturile de credit?

2. Excluderea clauzelor care reflectă norme supletive din domeniul Directivei 93/13/CEE

Moneda rămâne monedă în raporturile de credit?

- **art. 1 alin. 2 din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii;**
- **art. 3 alin. 2 din Legea nr. 193/2000;**
- **sfera excluderii prevăzute de art. 1 alin. 2 din Directiva 93/13/CEE în jurisprudența CJUE:**
 - *excluderea implică două condiții: „pe de o parte, clauza contractuală trebuie să reflecte un act cu putere de lege sau o normă administrativă, iar pe de altă parte, actul sau norma respectivă trebuie să fie obligatorie” (Hotărârea Curții (Marea Cameră) 3 martie 2020, cauza C-125/18, Marc Gómez del Moral Guasch împotriva Bankia SA, parag. 31);*
 - C.J.U.E., Hotărârea Curții (Camera a treia), 10 septembrie 2014, cauza C-34/13, Monika Kušionová împotriva SMART Capital a.s., parag. 79;
 - C.J.U.E., Hotărârea Curții (Camera întâi), 21 martie 2013, cauza C-92/11, RWE Vertrieb AG împotriva Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen eV, parag. 26-27;

■ **rațiunea excluderii din domeniul Directivei 93/13/CEE:**

- considerentul 13 al Directivei 93/13/CEE: *„întrucât se consideră că actele cu putere de lege sau normele administrative ale statelor membre (...) nu conțin clauze abuzive;”*
- prezumția de echilibru a normelor interne – C.J.U.E., Hotărârea Curții (Camera întâi) 21 martie 2013, cauza C 92/11, RWE Vertrieb AG împotriva Verbraucherzentrale Nordrhein Westfalen eV, parag. 28; C.J.U.E., Hotărârea Curții (Camera a cincea) 7 august 2018, cauzele conexe C-96/16 și C-94/17, Banco Santander SA împotriva Mahamadou Demba, Mercedes Godoy Bonet (C-96/16), și Rafael Ramón Escobedo Cortés împotriva Banco de Sabadell SA (C-94/17), parag. 43;

Moneda rămâne monedă în raporturile de credit?

3. Jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene - aplicații în domeniul contractelor de credit în monedă străină

■ **C.J.U.E., HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua), 20 septembrie 2017, cauza C 186/16, Ruxandra Paula Andriciuc și alți împotriva Băncii Românești S.A.:**

- clauza din litigiul principal: *„reclamanții din litigiul principal erau obligați să ramburseze ratele lunare ale creditelor în aceeași valută în care acestea au fost acordate, și anume în franci elvețieni (...)”* (parag. 9);
- etapele pe care instanța națională trebuie să le parcurgă pentru a analiza caracterul abuziv al unei clauze (parag. 27-32);
- determinarea sferei noțiunii de „obiect principal al contractului” raportat la o clauză contractuală, precum cea în discuție în litigiul principal;
- configurarea cerinței de la art. 4 alin. 2 din Directiva 93/13/CEE potrivit căreia o clauză contractuală trebuie exprimată în mod clar și inteligibil;
- reperul temporal pentru analiza caracterului abuziv - momentul încheierii contractului respectiv;

■ **C.J.U.E., HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi) 9 iulie 2020, cauza C-81/19, NG, OH împotriva, SC Banca Transilvania SA:**

- clauza din litigiul principal: „[o]rice plată efectuată în baza convenției se va face în moneda creditului[...]” (parag. 29); potrivit instanței de trimitere clauza reflectă principiul nominalismului monetar – dispoziție supletivă (parag. 30-31);
- valențele art. 1 alin. (2) din Directiva 93/13/CEE:
 - normele supletive, „cu alte cuvinte acelea care, potrivit legii, se aplică între părțile contractante cu condiția să nu fi intervenit alte acorduri” - intră sub incidența excluderii prevăzute la articolul 1 alineatul (2) din Directiva 93/13 (parag. 31, 34);
 - excluderea **nu** este condiționată:
 - de „împrejurarea că se poate deroga de la o dispoziție de drept național supletivă ” (parag. 35);
 - de aspecte subsumate problematicii negocierii, respectiv dacă a făcut sau nu obiectul unei negocieri individuale (parag. 36);
 - de verificarea stabilirii unui echilibru de către legiuitorul național între ansamblul drepturilor și obligațiilor părților la anumite contracte (parag. 27);
- față de incidența excluderii s-a apreciat că nu este necesar să se răspundă la a doua și la a treia întrebare (parag. 38) → elementele din teza celor două întrebări, țin de etape subsecvente de verificare (fără legătură cu evaluarea domeniului de aplicare al Directivei 93/13/CEE în sensul art. 1 alin. 2);

Moneda rămâne monedă în raporturile de credit?

■ C.J.U.E., ORDONANȚA CURȚII (Camera a șasea) 14 aprilie 2021, cauza C-364/19, XU, YV, ZW, AU, BZ, CA, DB, EC împotriva SC Credit Europe Ipotecar IFN SA:

- art. 1 alin. (2) din Directiva 93/13/CEE - prevede o excludere de la aplicare regimului Directivei (parag. 29);
- art. 4 alineatul (2) din Directiva 93/13/CEE - prevede o excepție de la mecanismul de control pe fond al clauzelor abuzive (parag. 30)
- evaluarea raportului dintre articolul 1 alineatul (2) și articolul 4 alineatul (2) din Directiva 93/13/CEE, respectiv a succesiunii etapelor de verificare - *„atunci când o instanță a unui stat membru este sesizată cu un litigiu având ca obiect o clauză contractuală pretins abuzivă care reflectă o dispoziție de drept național de natură supletivă, ea este obligată să examineze cu prioritate incidența excluderii din domeniul de aplicare al directivei menționate,”* (parag. 42);

■ Concluzii

Moneda rămâne monedă în raporturile de credit?

4. Rolul normelor supletive în demersul de verificare a clauzelor abuzive în baza Directivei 93/13/CEE

Moneda rămâne monedă în raporturile de credit?

■ **norma supletivă - reper pentru verificarea „pe fond” a unei clauze, respectiv a condiției dezechilibrului semnificativ:** *„pentru a ști dacă o clauză provoacă un «dezechilibru semnificativ» între drepturile și obligațiile părților care decurg din contract, în detrimentul consumatorului, trebuie să se țină seama în special de normele aplicabile în dreptul național în lipsa unui acord între părți în acest sens. (...)”* - C.J.U.E., Hotărârea Curții (Camera întâi), 14 martie 2013, cauza C-415/11, Mohamed Aziz împotriva Caixa d’Estalvis de Catalunya, Tarragona i Manresa (Catalunyacaixa);

■ **substituirea unei clauze abuzive cu norma supletivă – posibil remediu în anumite circumstanțe:**

- C.J.U.E., Hotărârea din 30 aprilie 2014, Árpád Kásler, Hajnalka Káslerné Rábai împotriva OTP Jelzálogbank Zrt, C-26/13, parag. 80-83; C.J.U.E., Hotărârea din 26 martie 2019, Abanca Corporación Bancaria SA, împotriva Alberto García Salamanca Santos (C-70/17), și Bankia SA împotriva Alfonso Antonio Lau Mendoza, Verónica Yuliana Rodríguez Ramírez, C-70/17 și C-179/17, parag. 59, 64; C.J.U.E., Hotărârea Curții (Camera a treia), cauza C-260/18, Kamil Dziubak, Justyna Dziubak împotriva Raiffeisen Bank International AG, parag. 48, 59;
- referitor la criteriile care permit să se aprecieze dacă un contract poate continua să existe fără clauzele abuzive - Hotărârea Curții (Camera întâi) 15 martie 2012, cauza C-453/10, Jana Pereničová, Vladislav Perenič împotriva SOS financ spol. s r. o., parag. 12; C.J.U.E., Hotărârea Curții (Camera a cincea), 7 noiembrie 2019, cauzele conexe C-349/18-C-351/18, Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen (NMBS) împotriva Mbutuku Kanyebe (C-349/18), Larissa Nijs (C-350/18), Jean-Louis Anita Dedroog (C-351/18), parag. 49;

Moneda rămâne monedă în raporturile de credit?

5. Distincția între contractele de credit în monede străine și contractele de credit indexate în funcție de monede străine

Moneda rămâne monedă în raporturile de credit?

■ **Contractele de credit în monede străine:**

- moneda de cont = moneda de plată
- noțiunea de „obiect principal al contractului” în sensul art. 4 alin 2 din Directiva 93/13/CEE - include clauza potrivit căreia împrumutul trebuie restituit în aceeași monedă străină în care a fost contractat, stabilind o prestație esențială – (C.J.U.E., HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua), 20 septembrie 2017, cauza C 186/16, Ruxandra Paula Andriciuc și alți împotriva Băncii Românești S.A., parag. 41);

■ **Contractele de credit indexate în funcție de monede străine:**

- moneda de cont ≠ moneda de plată;
- „obiectul principal al contractului” - *„nu acoperă o clauză, cuprinsă într-un contract de împrumut încheiat în monedă străină (...) în temeiul căreia pentru calcularea ratelor împrumutului se aplică cursul de schimb la vânzare al acestei valute, decât în cazul în care se constată – (...) – că respectiva clauză stabilește o prestație esențială a acestui contract care, ca atare, îl caracterizează”* (CJUE, HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra) 30 aprilie 2014), cauza C-26/13, Árpád Kásler, Hajnalka Káslerné Rábai împotriva OTP Jelzálogbank Zrt, parag. 59);

Moneda rămâne monedă în raporturile de credit?

6. Evaluări din jurisprudența CtEDO

Moneda rămâne monedă în raporturile de credit?

■ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Antonopoulou împotriva Greciei, cererea nr. 46505/19, Decizia din 11 februarie 2021 (inadmisibilitate):

- cererea a fost declarată inadmisibilă (35 §§ 3 și 4 din CEDO);
- în considerente se trimite la jurisprudența CJUE, în special cauza C-81/19 (parag. 83).

Vă mulțumim!

Stan Tîrnoveanu - *Senior Partner*

Laura Retegan - *Managing Associate*

12 Plantelor Street, District 2, Bucharest RO-023974, Romania

Tel: (00 40 21) 311 05 17 (18)

Fax: (00 40 21) 311 05 19

stan.tirnovanu@zrvp.ro

laura.retegan@zrvp.ro

www.zrvp.ro